

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Кафедра міжкультурної комунікації в креативних індустріях

Методичні рекомендації

до практичних занять і самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Теорія і методика мистецької освіти»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Харків – 2026

УДК 7.01:378.046-021.68 (072)ХДАДМ

Рекомендовано до друку Методичною радою Харківської державної академії дизайну і мистецтв (протокол № 26-05 від «04» вересня 2026 р.)

Рецензенти:

Лупаренко С. Є. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Лагода О. М. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри дизайну тканин та одягу Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Борбунюк В., Єрмакова Т. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія і методика мистецької освіти» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії. Харків : ХДАДМ, 2026. 32 с.

Посібник із дисципліни «Теорія і методика мистецької освіти» розроблено відповідно до стандартів третього рівня вищої освіти та робочої програми «Теорія і методика мистецької освіти» з обов'язкової навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти I курсу третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальностей В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво; В2 Дизайн; В4 Образотворче мистецтво та реставрація ОНП «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»; ОНП «Дизайн»; ОНП «Образотворче мистецтво та реставрація». Посібник складається із 8 взаємопов'язаних розділів, кожен з яких відображає тему робочої програми дисципліни. Теоретичний матеріал, що є підґрунтям, даного посібника, поєднує фундаментальний досвід видатних мистців-педагогів (від модернізму до сьогодення) із сучасними дидактичними підходами освіти в епоху постмодернізму, цифровізації та генеративного штучного інтелекту.

© Борбунюк В.

© Єрмакова Т.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ	10
ТЕМА 1. Особливості вищої освіти в Україні та загальна характеристика дисципліни «Теорія і методика мистецької освіти»	10
ТЕМА 2. Харківська вища мистецька школа в контексті вітчизняної освіти, науки і культури	15
ТЕМА 3. Методологія педагогіки вищої мистецької освіти крізь призму сучасної наукової парадигми	17
ТЕМА 4. Інтерактивні та інноваційні технології в мистецькій освіті	19
ТЕМА 5. Методологічні основи організації та активізації навчального процесу	22
ТЕМА 6. Управління навчально-творчим та науковим потенціалом студентів.....	24
ТЕМА 7. Педагогічна діяльність епохи постмодернізму: техніки, цінності, компетентності	26
ТЕМА 8. Цифрова трансформація та штучний інтелект у мистецькій освіті.....	28
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	31

ВСТУП

Сучасний етап розвитку вищої мистецької освіти в Україні характеризується глибокою модернізацією, інтеграцією у світовий науково-освітній простір та стрімким впровадженням інноваційних цифрових технологій. Трансформаційні процеси, що відбуваються в креативних індустріях, висувають принципово нові вимоги до підготовки науково-педагогічних працівників. Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – майбутній доктор філософії – повинен бути не лише науковцем, а й висококваліфікованим викладачем.

Методичні рекомендації із дисципліни «Теорія і методика мистецької освіти» розроблено відповідно до вимог стандартів третього рівня вищої освіти та робочої програми обов'язкової навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальностей В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво; В2 Дизайн; В4 Образотворче мистецтво та реставрація ОНП «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»; ОНП «Дизайн»; ОНП «Образотворче мистецтво та реставрація»

Теоретичний матеріал, що є підґрунтям, даного посібника, поєднує фундаментальний досвід видатних мистців-педагогів (від модернізму до сьогодення) із сучасними дидактичними підходами освіти в епоху постмодернізму, цифровізації та генеративного штучного інтелекту.

Мета та практичне призначення посібника. Головна мета посібника – методичне забезпечення формування фахової компетентності СК 6 (здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів 3	Галузь знань В2 Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Обов’язкова	
	Спеціальність В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво; В2 Дизайн; В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Мова навчання: <u>українська</u>	
Модулів – 1	ОНП «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»; ОНП «Дизайн»; ОНП «Образотворче мистецтво та реставрація»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
		Семестри	
		2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної/заочної форми навчання: аудиторних 2 години / тиждень	Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)	10	
		Практичні, семінарські	
		20	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		60	
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є опанування майбутніми науково-педагогічними працівниками теорії і методики мистецької освіти для провадження освітньої діяльності.

Завдання дисципліни полягають в оволодінні та апробації сучасних методик навчання; формуванні індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності з урахуванням мети, змісту та особливостей освітнього середовища; розробці планів занять із застосуванням новітніх методів і технологій та моделювання їх проведення у навчальному закладі мистецького спрямування.

Зміст навчальної дисципліни передбачає виконання: **1 контрольної роботи. Письмова складова роботи** – конспект змодельованого навчального заняття на тему мистецького спрямування з використанням оптимальних методів і новітніх технологій відповідно до своєї професійної галузі; **усна складова** – презентація-апробація заняття в аудиторії (аспірант – у ролі викладача, присутні – уявна студентська спільнота) із подальшим обговоренням застосованих методів та інноваційних технологій навчання.

КОМПЕТЕНТНОСТІ та ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
СК 6 здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті	ОНП «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво» РН 1 Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з аудіовізуального мистецтва та виробництва, отримання нових знань та здійснення інновацій.

СК 6 здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті	РН 5 Розуміти загальні принципи та методи дослідження аудіовізуального мистецтва та виробництва, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та у викладацькій практиці. РН 6 Використовувати сучасні програмні продукти для пошуку, обробки, аналізу, репрезентації наукової інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН 7 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми аудіовізуального мистецтва та виробництва державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН 10 Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосовувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін. ОНП «Дизайн» РН 1 Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері дизайну і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з дизайну, отримання нових знань з здійснення інновацій. РН 5 Розуміти загальні принципи та методи дизайну, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері дизайну та у викладацькій практиці.
--	--

	РН 6 Використовувати сучасні програмні продукти для пошуку, обробки, аналізу, репрезентації наукової інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН 7 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми дизайну державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН 10 Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері дизайну, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосовувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін. ОНП «Образотворче мистецтво та реставрація» РН 1 Володіти передовими концептуальними та методологічними знаннями у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації та на межі галузей знань та спеціальностей, а також мати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. РН 5 Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі хмарні технології, методи аналізу даних великої розмірності. РН 6 Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти, які дають можливість розв'язувати значущі наукові, соціально-культурні та мистецькі проблеми у сфері образотворчого та декоративного мистецтва,
--	---

	реставрації з урахуванням соціальних, економічних і правових аспектів. РН 7 Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з історії розвитку українського і світового образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва і дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів. РН 9 Проводити науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, застосовувати інноваційні форми, засоби та технології, здійснювати наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення освітнього процесу, розробляти і викладати навчальні дисципліни з образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації та дотичних напрямів. РН 10 Формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, аналізувати й оцінювати його актуальність і значення для культурно-мистецького життя України, світової культури та мистецтва.
--	---